LRF och gruvfrågorna

260131

LANTBRUKARNAS
RIKSFÖRBUND

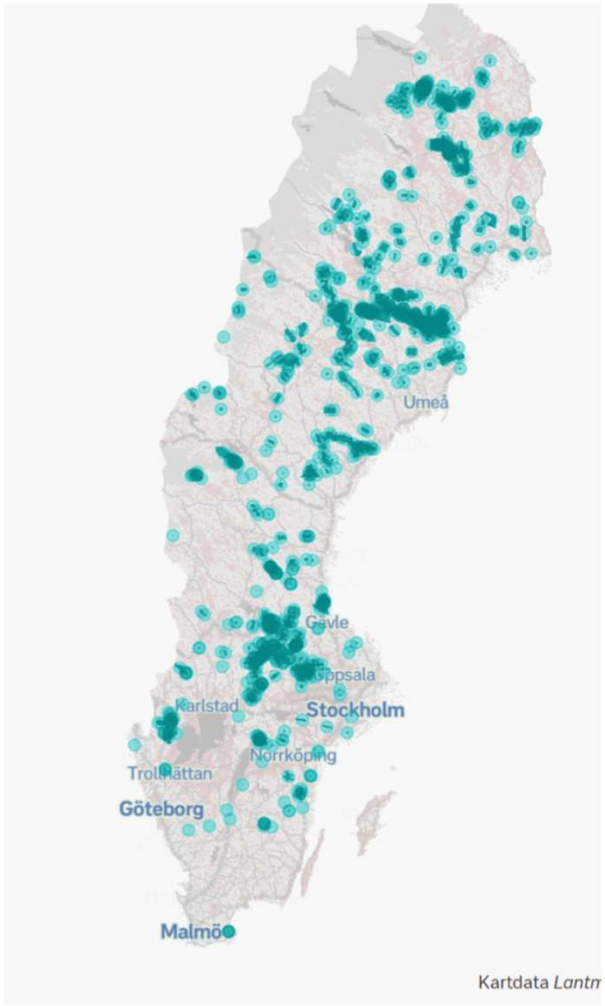

- EU-krav om ökad självförsörjning kritiska mineraler och metaller
- Ukraina
- Politiken
- Grön omställning
- 43 av 44 norrländska kommuner
- Uran det som “får ihop kalkylen”

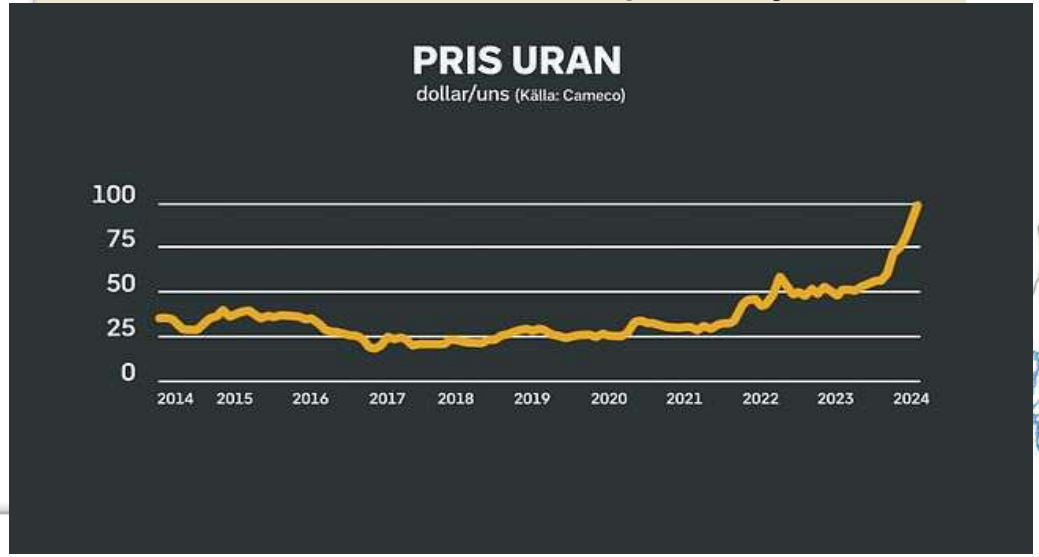

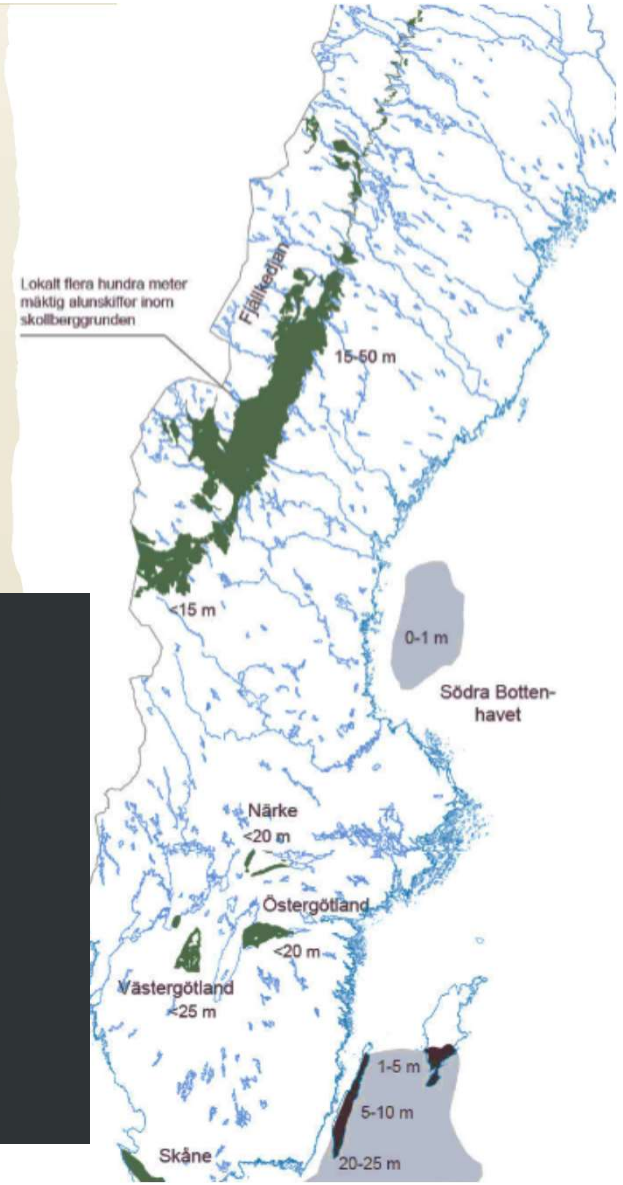

LRF är inte emot gruvor
- men det krävs bättre balans och proportionalitet

- Minerallagen behöver förändras – eller slopas?
- Lagstadgat stöd för juridiskt ombud
- Höjd mineralavgift och höjda prospekteringsavgifter
- Intresseavvägning innan beslut om prospektering
- Proportionalitet mellan lokal miljöpåverkan/global klimatnytta
- Bättre tillsyn
- Högre krav på bolag och mineralbevisning
- **Förbud mot brytning av alunskiffer**

Det finns ingen säker metod för brytning av alunskiffer

- **Sulfidmalm med helt annan komplex sammansättning än massiva sulfidmalmer.**
- **Utlakning av toxiska ämnen och tungmetaller arsenik**, kadmium, nickel, uran mfl
- **Vittring av ytlagd alunskiffer och/eller processad skiffer.**
  Risk frigöra bl.a. uran till vatten.
- **Damning** arsenik, vanadin mfl
- **Afallsdeponi** stora volymer med risk för läckage
- **Sänkning av grundvatten**
  Risk för vittring, översvämning, försumpning, hydrologisk balans

Flera länder, däribland USA och Australien har lagt ner brytningen av jordartsmetaller i alunskiffer på grund av de stora miljöriskerna

Grön omställning?

litium – gruvor, metallbearbetning

vanadin – stålindustrin, legering

volfram – gruvor, metallbearbetning

tantal – superlegeringar jetmotorer, kärnreaktorer, kirurgteknik

beryllium- legeringar, försvarsindustri

rubidium- rymdteknik, atomur

uran

järn, silver, koppar, guld

- EU:s lag om försörjning av råvaror (CRMA) innebär att unionens försörjning skall stärkas, den ställer inte exakta krav på varje land. Lagen förordar återvinning och bearbetning av redan brutet material
- Utvecklingen går fort. Vanadin är exempelvis inte längre kritiskt för batterier

Var ska vi producera maten?

- **Parlamentariskt beslutade Livsmedelsstrategin för bevarad och ökad livsmedelsförsörjning, samt flera utredningar pekar på Norrland för ökad matproduktion, för ökad självförsörjning och beredskap, men även av klimatskäl. Vi har lägre klimatpåverkan än andra delar av världen och produktionsresurs för att försörja fler.**
  Ökande andel jordbruksmark i unionen som försvinner till följd av klimatförändringar, ökande problem med skadedjur, växtsjukdomar.
- **Alunskiffer sammanfaller med den finaste jordbruksmarken**
- **Jordartsmetaller = stora dagbrott**
- **Liten andel jordbruksmark i de fyra nordliga länen, 0,4% till 2 % av landytan**

Påverkansarbete som går osannolikt trögt!

- SOU 2020:71 Alunskifferutredningen
  Åsa Hill LRF tillförordnad expert

- SOU 2022:56 En tryggad försörjning av metaller och mineraler
  Åsa Hill LRF tillförordnad expert

- KN2024/02540 Att åter möjliggöra brytning av uran
- KN2025/01478 Ändamålsenliga säkerhets- och strålskyddskrav för utvinning och anrikning av kärnämnen
- Seminarium i riksdagen
- Möten med departement, näringsutskott, politiker och politiskt sakkunniga
- Möten med Svemin
- Möten med Bergsstaten

Tillståndsprocessen skapar oro under lång tid

- **Undersökningstillstånd** - ger ensamrätt att få undersöka och företräde till eventuella fynd. Bergsstaten via Bergmästaren beslutar. Kan förlängas i upp till 15 år
- **Arbetsplan** krävs för undersökningar. Ska utformas i enlighet med bestämmelser om skydd för miljön. Länsstyrelsen granskar. Markägare får invända mot arbetsplanen. Bergsstaten beslutar om prospektör och markägare inte är överens
- **Bearbetningskoncession**. Miljökonsekvensbeskrivning och prövning av 3–4 kap MB. Malmbevisning Bergmästaren beslutar efter samråd med länsstyrelsen. Regeringen är beslutande i särskilt betydelsefulla ärenden, eller vid oenighet mellan Bergmästaren och länsstyrelsen.
- **Mark- och miljödomstolen** prövar tillstånd och bestämmer villkor enligt 9 kap. MB "Verksamhet som medför risk för betydande föroreningar eller andra betydande olägenheter för människors hälsa eller miljön"
- **Markanvisning**. Bergmästaren och gode män beslutar om överenskommelse ej nåtts mellan koncessionsägare och markägare. Kan anvisas emot markägares vilja. Inlösen eller intrångsersättning
- **Bygglov** m.m. enligt plan- och bygglagen, ges av byggnadsnämnden i kommunen

När och hur kan markägare överklaga?

- Alla beslut kan överklagas av berörd fastighetsägare- viktigt att man gör men små chanser att få rätt.
- Beslut enligt minerallagen överklagas till förvaltningsrätt eller regeringsrätt. Kan begära prövning i Högsta förvaltningsrätt. Sakägare är ägare till berörd fastighet och "innehavare av särskild rätt” exakt vem som kan anses vara det bestämmer rätten.
- Beslut/tillstånd enligt miljöbalken överklagas till mark- och miljööverdomstol**.** Sakägare är "den som domen eller beslutet angår eller går emot”
- Markägare och sakägare har ingenstans i processen rätt till bekostat juridiskt ombud
- Länsstyrelse har tillsynsansvar och dit kan man vända sig fortlöpande även när koncession har meddelats

LRF säger nej till gruvbrytning i alunskiffer

2025-08-28

Riks | Jämtland | Östergötland | Äganderätt | Landsbygdsutveckling | Prospektering och gruvbrytning

Ett hårt slag mot miljö och livsmedelsberedskapen

2025-11-0

Bild: LRF

Idag, den 5 november 2025, röstade riksdagen ja till Tidöregeringens förslag att tillåta bryta och utvinna uran ur alunskiffer i Sverige och begränsa det kommunala vetot. LRF varnar för konsekvenserna: hotad livsmedelsproduktion,

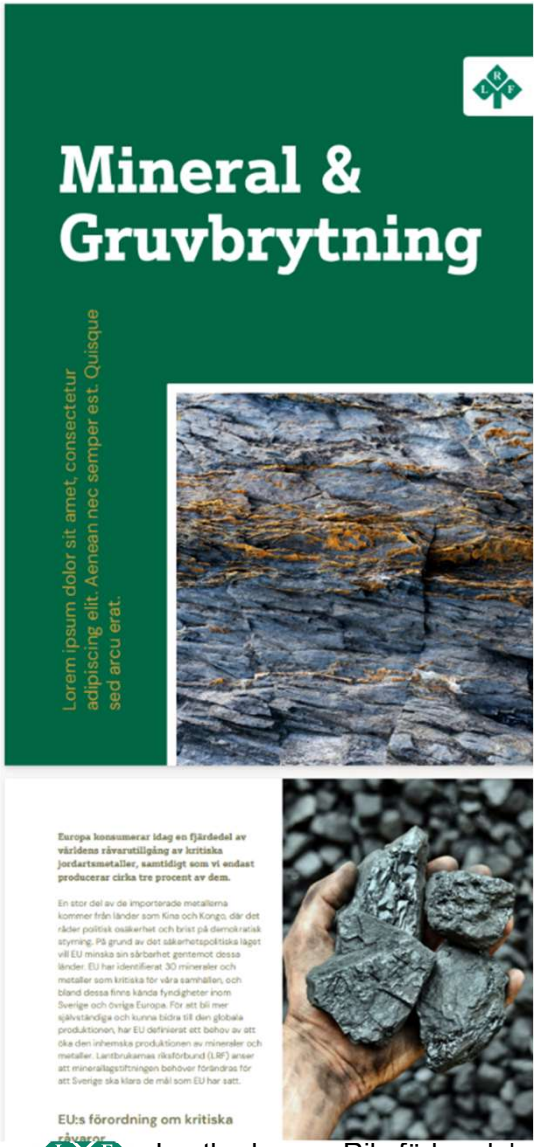

Mineralstrategi

Gårdsbesök
Departement, pol-sak
Riksdagsbänkar regionalt

Kära riksdagsledamot.

- LRF är inte emot gruvor
- Avvägning mellan olika mål och samhällsintressen
- Balanserad diskussion, hållbart robust samhälle
- Alunskiffer
- Förslag på förändringar

Vi behöver hjälpas åt!

- Politiskt aggressiv mineralstrategi, men låg kunskap hos politiker om det som händer

  Behov av bevakning av ett väldigt brett område, och på många olika nivåer

KN2025/01829
Ändrade kvalitetskrav för uran i ytvatten

ReSourceEU föreslår ändring av WFD
"Commission threatens water protection rules to promote EU mining"

EurEau

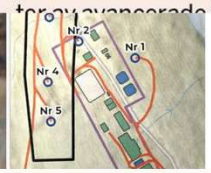

KINAS EXPORTKONTROLLER PÅ MINERALER

Juli 2023: Som svar
USA:s begränsning av

SGU
Sveriges geologiska undersökning

Delrapportering av regeringsuppdrag

Uppföljning av uppdraget utökad kartering inom malmpotentiella områden

Regeringen öppnar för gruvor i naturreservat

Gruvor tillåts i område "av nationell betydelse för bevarandet av biologisk mångfald".

"Om en bearbetningskoncession avser alunskiffer, ska frågan om verksamheten kan medföra väsentlig skada på jord- eller skogsbruket särskilt utredas. Bergsstaten ska underrätta Jordbruksverket om ansökan och ge verket tillfälle att yttra sig."

Lag om granskning av utländska direktinvesteringar med tillhörande förordning (2023:560 samt 2023:624)

Tillsammans får vi landet att växa!

LANTBRUKARNAS
RIKSFÖRBUND